

Yorgos Katsanos: Yasaklı Meslekler Hakkındaki Kanun ve 1964 Yılında Türkiye’de Bu Kanunun Ele Alınış Biçimleri

Posted on 17/11/2014

1964 yılında Türkiye’den ayrılmak zorunda kalan Yunan uyruklu Rum nüfus üç kategoriden oluşmaktaydı: 1) 1964 Mart- Eylül ayları arasında İkamet, Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması feshedilme süreciyle birlikte ‘ulusal güvenlik’ bahanesiyle sınır dışı edilenler (‘apelaseis’) 2) 6 Nisan 1964 yılında tek taraflı olarak Vize Anlaşması’nın (1955) iptal edilmesinden dolayı yurt dışından Türkiye’ye geri dönemeyenler (‘bloke’ olanlar) 3) ve en kalabalık grup olan Eylül 1964 yılından itibaren ‘vesika güncellemeyenler’ (‘eksanagasthendes’). Bu üç kategorinin de Türkiye’den ayrılış süreci birbiriyle ilişkilidir. Bu süreci ciddi bir şekilde etkileyen ve şekillendiren bir faktör de 2007 sayılı ve 1932 tarihli “Türkiye’de Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun”dur. Bu tebliğde 1964 yılında Yunan uyruklu Rum nüfusun Türkiye’den ayrılma ve sınır dışı edilme süreçleri 2007 sayılı kanuna referansla ele alınacaktır. Bu bağlamda, 2007 sayılı kanunun çerçevesinde Türkiye’de Rum azınlığa karşı alınan önlemlere odaklanılacak, bu kanunun sınır dışı edilmeler döneminin öncesinde ve esnasında devlet tarafından nasıl araçsallaştırıldığı ve kanunun ne tür sonuçlara yol açtığı gösterilmeye çalışılacaktır. 2007 sayılı kanunun 1960’lardaki sınır dışı edilmelerle bağlantısı hakkındaki çalışmalar oldukça sınırlı olduğu için, bu tebliğin bu alana dönük mütevazı bir adım olduğunu düşünüyorum.

Bu tebliğ, halen devam etmekte olan “1964-66 yıllarında İstanbul’da Yunan Uyrukluların Sınır Dışı Edilmelerinin Nedenleri ve Rum Cemaati’ne Etkileri” başlıklı doktora tez çalışmama dayanmaktadır. Çalışmamın kaynaklarını ağırlıklı olarak Yunan Dışişleri Bakanlığı’ndan edindiğim belgeler oluşturmaktadır. (Arşivin olumsuz yanlarından biri alınan

önlemlerin diğer gayrimüslim kesimleri ne derecede etkilemiş olduğu konusunda veri sunmamasıdır). Ayrıca o dönemde Türkiye'den gönderilen Rumlarla ve onların yakınlarıyla yaptığım mülakatlardan ve dönemin Yunan ve Türk basınından da faydalandım.

Geçen sene Atina'da sınır dışı edilmeler üzerine bir konferans düzenlenmişti. Konferansın girişinde 17 yaşındayken sınır dışı edilen İrini'nin düzenlediği çok güzel bir sergi vardı. Sergisinde, kendi elleriyle yaptığı kuklalarla, bir zamanlar İstanbullu Rumlara yasaklanmış olan mesleklerin icracalarını sergiliyordu: Terzi, ayakkabıcı, berber, sütçü, yoğurtçu gibi. Neden genç yaşta sürgün edilmiş bir Rum'un aklında böyle bir konu vardı ki? 1960'larda görevde bulunan Yunan konsolos Hrysanthopoulos, Yunanistan Dışişleri Bakanlığı ile yaptığı yazışmalarda, döneme ilişkin zengin veriler sunmaktadır. 21 Aralık 1964 tarihinde Yunanistan Dışişleri Bakanlığı'na sunduğu genel değerlendirme raporunda[1], süreci kronolojik bir biçimde sunarak 20'lerden itibaren Rum azınlığa karşı ne tür önlemler alındığını anlatmaktadır. Hrysanthopoulos, yazdığı raporda, Türkiye Cumhuriyeti'nin olayları resmi Türkleştirmek politikası çerçevesinde ele aldığını, 60'larda Rumlar aleyhine meydana gelen gelişmelerin 27 Mayıs 1960 tarihli darbeden kaynaklandığını, dolayısıyla Kıbrıs'taki olayların bu sürecin ana nedeni olmadığını iddia ediyordu[2]. Raporda, 1960 ile 1963 Aralık ayına kadar Rum azınlığı aleyhine çeşitli düzenlemeler yapıldığını görüyoruz. Bunları iki raporda dile getirildiği gibi şöyle sıralanabilir: 1962 yılında, 1963-64 eğitim yılı için, azınlık okullarının müdür yardımcılarının Türk olması kararı alındı ve bu yeni müdür yardımcılarını okul müdürlerine kıyasla daha güçlü bir pozisyon edindiler, ayrıca, Rum okulları müfettişler tarafından sıkı denetim altına alındı. Bahsedilen önlemlerle beraber, Yunan uyrukluların sınır dışı edilme dönemine kadar merkez heyetlerinin ortadan kaldırılması, Patrikhaneye ait Derkon metropolitinin, Kurtuluş'ta Rum okulunun ve Rum Yetimhanesi'in inşa edilmesine izin verilmemesi aynı kefeye konulabilir[3].

Bu rapordan hareketle Aralık 1963 tarihinden sonra Kıbrıs'ta Yunan ve Türk milliyetçiliğinin çatışmasının zamanlamasının İstanbul'daki Rumlar üzerinde yarattığı etkinin çok büyük olduğunu ve bu çatışmanın Yunan uyruklu Rumların sınır dışı edilmelerine yol açtığını

söyleyebiliriz.

2007 sayılı kanun tam da bu dönemde devreye girecekti. 1930'lu yıllarda emek piyasasını Türkleştirmek[4] amacıyla uygulanmış 2007 sayılı kanuna göre üretim ve hizmet sektörüne bağlı yaklaşık 20 meslek yabancılara men ediliyordu (tablo 1)[5]. 1920'lerden 1930'lara kadar çeşitli kanunlarla Rum cemaati ve özel olarak Yunan uyruklular hukuki ve ticari alanlarda birtakım haklarını kaybetmişlerdi ve 2007 sayılı kanun tüm bunların bir simgesiydi. Bu kanun, aynı zamanda *halkçılık* çerçevesinde ve Kemalist elitler tarafından sürdürülen 'sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış millet' söyleminden 'milliyetçi Türk işçisi/vatandaşı' söylemine geçişi de simgeleyen bir kanundu[6].

Türkiye-Yunanistan arasındaki müzakerelerin sonucunda, Yunan uyruklulara yasaklanan bu 20 meslekte patron pozisyonunda olanlar 2007 sayılı kanundan muaf oldular. Yani, Yunan uyruklu bir terzi, kendi dükkânında Yunan uyruklu bir işçi çalıştırmadığı sürece 2007 sayılı kanunundan etkilenmiyordu. Yunan belgelerine göre bu vaziyet, ihlal edilmeden 28 sene boyunca geçerliliğini korudu[7]. Buradan hareketle o dönemde ağırlıklı olarak gayrimüslimlerin alt sınıflarının ağır bir darbe aldığını söyleyebiliriz.

İçişleri Bakanlığı'na bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü, 1961 anayasasının yürürlüğe girmesinden iki ay sonra Eylül 1961 tarihinde bir emir çıkartacaktı (41127/6837-112331 sayılı emir)[8]. 1930'ların ortasına doğru uygulanılmış olan 2007 sayılı kanunu yeniden işleyişe sokarak, yasadışı çalışan yabancı uyrukluların bulunmasını ve mahkeme yoluyla cezalandırmasını isteyecekti. Ayrıca, 2007 sayılı kanunu ihlal edenlerin oturma izni güncellenmeyecek ve bu kişiler sınır dışı edileceklerdi. Emniyet Müdürlüğü, halihazırda 2007 sayılı kanun tarafından yasaklanmış olan mesleklere yenilerinin eklenmesini öneriyordu.

1961 Ekim ayında kurulan hükümetin bu emri dikkate almadığını söyleyen Hrysantopoulos, bu önlemin yaygın ölçüde uygulanmadığını ekliyor. Yine de bu dönemde gerçekleşen çarpıcı

bir olay şuydu: Yunan uyruklu üç papaz kendi mesleklerini icra etmekten men edildi ve mahkemeye verildiler[9]. Türkiye bu kararını Lozan Anlaşması'na dayandırıyor. Yunanistan, Türkiye'nin Lozan'la ilgili yorumuna itiraz etmemekle birlikte, bu kararın İkamet, Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması'nın feshi anlamına geldiğini iddia ediyordu.

1962-63 eğitim döneminin bittiği günlerde, ikinci Kıbrıs krizi başlamadan evvel, İstanbul'daki Rum okullarında çalışan 9 Yunan uyruklu Rum öğretmen işten çıkarıldı. Türkiye, bu 9 öğretmenin işten çıkarılmasını şu şekilde meşrulaştırdı: 1951 tarihinde Yunanistan-Türkiye arasında imzalanan Kültür Anlaşması'na göre Batı Trakya'da bulunan 35 Türk öğretmene karşılık, İstanbul'da da 35 Yunan öğretmen bulunuyordu. Ancak Türkiye, bu 9 Yunan uyruklu öğretmenin de bu anlaşma kriterlerine dahil olduğunu söylüyordu ve Batı Trakya'daki Türk öğretmenlerin kontenjanının da İstanbul'da olduğu gibi, 35 kişiden 44 kişiye çıkması gerektiğini vurguluyordu. Ancak Yunanistan, bu 9 öğretmenin İstanbul'da doğduklarını hatırlatarak anlaşma kapsamında olmadıkları iddiasıyla tepki gösterdi[10]. Müzakerelerin sonucunda olumlu bir gelişme olmadı ve öğretmenler işten çıkarıldı. Sınır dışı edilmeler döneminde bu 9 öğretmenden üçünün ismi Nisan ayındaki listelerde geçiyordu. İstanbul'daki Başkonsolos Hrysanthopulos'un bu olay hakkındaki yorumu dikkat çekicidir: 'Bu kararın sonucunda gayri resmi olarak ve sessizce Yunan uyruklu Rumlara yasaklanan meslekler arasına bir yenisi daha eklenmiş oldu[11].'

Ağustos 1963'te Kıbrıs yüzünden Türk- Yunan ilişkilerinin gerilmesi Yunan uyruklu Rumlara ve özel olarak 2007 sayılı kanuna konu olan meslekleri icra eden patronları etkilemeye başladı. Örneğin, polis memurları, 1935 yılında 2007 sayılı kanundan muaf tutulan 35 terzihane ve 64 ayakkabıcı dükkânı sahiplerini ziyaret edip, İçişleri Bakanlığı'nın tebliğ ettiği metni okuyarak, mesleklerinin 2007 sayılı kanuna aykırı olduğunu ve dükkânlarının kapatılması gerektiğini bildirdiler[12]. İşyeri mülkiyetlerinin ise bir sene içerisinde Türk vatandaşına devredilmesi gerekiyordu.

2007 sayılı kanuna tabi Yunan uyruklu Rum patronlara polislerin ilettiği tebligatlara ilişkin

olarak yürütülen müzakere bir sonuca varmadı. Şubat 1964'e kadar terzilere ve ayakkabıcılara dükkânlarını kapatma yönünde kararlar gelmeye devam etti. Özellikle Ocak ve Şubat 1964 arasında bu önlemin istinasız olarak ve yoğun bir şekilde uygulandığı görülüyordu. Örneğin Şubat ayında, üç fabrikaya sahip Zafranas adlı bir iş adamı birkaç saat içinde sınır dışı edilerek işyerlerine el konuldu[13].

Yunanistan, Türkiye devleti kurulduktan sonra Patrikhanenin İstanbul'da kalması için İstanbul Rumlarına yönelik belli bir politika yürütüyordu. Patrikhanenin altında bir cemaat olmalıydı. O yüzden de bir konsoloslukla Dışişleri Bakanlığı arasındaki bir telgrafta, 2007 sayılı kanunun çerçevesinde zarar gören Yunan uyruklu Rumlara 100 bin lira verildiği belirtiliyor[14]. Ancak, bu önlem onlara sadece biraz daha vakit kazandıracaktı ve ayrıca vurgulamam gerekir ki, yaptığım mülakatlarda bu miktarın verildiği doğrulanmadı.

İkamet Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması'nın 16 Mart tarihinde tek taraflı olarak Türkiye tarafından iptal edildiği ilan edilince tüm Yunan uyruklu Rumların ortada kaldığını söyleyebiliriz. Walter Benjamin'e bir atıf yapacak olursak, Kıbrıs "acil vaziyet"i vesilesiyle, Rumların hayatında, "istisnalar" her anlamda "kural"a dönüştü.

Her ne kadar başka bir çalışmanın konusu olsa da, şunu da söyleyebiliriz: Kıbrıs konusuyla alakalı olarak, 1960 darbesinin hemen ardından ister hükümet temsilcilerinin demeçleriyle ister basın yoluyla olsun "Batı emperyalizmine ve Yunan emperyalizmine" karşı söylemler ve 1950'lerde olduğu gibi 'antikomünizm' retoriği 1960-1963 arasında İstanbullu Rumlara ilgili olarak kullanılan söylemleri şekillendirdi. Rıdvan Akar ve Hülya Demir'in çalışmasından bildiğimiz üzere, Ocak 1964 tarihinden sonra basının Türk halkını kışkırttığı aşikâr. Örneğin, bu tebliğde bahsedilen kesimle ilgili olarak, *Son Havadis* gazetesinden "9 milyoner" in işini bırakmak zorunda kaldığını öğreniyoruz; *Cumhuriyet*[15] gazetesinden ise "Türk İş çevresi" nin bu tür gelişmeleri "memnuniyetle" karşıladığını öğreniyoruz.

16 Mart 1964 tarihi itibariyle dükkân sahibi olan Yunan uyruklu Rumlar 15 gün içinde

mekânlarını kapatacaklar, bu mekânların mülkiyetini bir Türk vatandaşına devredemeyeceklerdi ve herhangi bir mesleği de icra edemeyeceklerdi. Dükkânlarını kapatmayanların sınır dışı edileceğine dair uyarılar sürüyordu. Akşam gazetesi ‘Türk vatandaşlarına ait işleri gördüklerinden bu işlerini değiştirilmeleri için 372 kişiye tebligat’ yapıldığını dile getiriyordu’[\[16\]](#).

24 Mart tarihinden sonra polis tarafından dükkân sahiplerine imzalatılmış tebligatı sizinle paylaşmak isterim[\[17\]](#).

Yasal Tebligat (Tablo 2)

Bu notta aşağıdaki verdiğim imzayla ve İçişleri Bakanlığı emrine göre 15 gün içinde.....(tarih) icra ettiğim mesleği bırakmam gerektiğini ve bu süreç içerisinde bırakmazsam sınır dışı edileceğimden haberdar olduğumu belirtiyorum

Polis sicil numarası

Tarih

Yunan uyruklu ismi

Vesika numarası

Tebliğatta dikkat çeken birkaç detay var. Birincisi, 2007 sayılı kanundan bahsedilmemesi, ikincisiyse polis sicil numarası dışında başka bir yetkilinin imzasının veya bir mührün olmamasıydı.

Böylece işyerlerinden yoksun kalarak aile geliri sıfırlananlar Türkiye’den ayrılmak zorunda kaldı. Bir kısmı, akrabalarının yardımı sayesinde İstanbul’da daha fazla kalmak için bir miktar vakit kazanacaktı. Kanunun uygulanması amacıyla çıkarılmış talimatnameye göre, Yunan uyruklu Rumların 1933 yılından itibaren başka bir iş bulmak için iki sene zamanları

vardı. Bu zaman sınırı Ağustos 1963'te bir seneye, anlaşmanın feshi döneminde ise 15 güne düşürülecektir.

Sınır dışı edilmeler döneminde 2007 sayılı kanun o kadar geniş bir çapta uygulanıldı ki, uygulanması yasadışı bir hal aldı. Böylece yasaklanmış 'kasket imalciliği' kategorisinin içine her türlü şapka işiyle uğraşanlar, örneğin 'kadın şapkacılığı veya şapka satıcılığı gibi dallar da dâhil edildi. 'Ayakkabı satıcılığı' kategorisinin içinde 'ayakkabı imalciliği' alanında çalışanlar ve deri tüccarları işlerini durdurmak zorunda kaldılar. 2007 sayılı kanuna göre yasaklanmış 'inşaat işçisi' mesleğinin yanına 'müteahhit' ve 'mimarlar' eklenmiş oldu. Son olarak 'altın kuyumcusu' mesleği 2007 sayılı kanuna dahil olmadığı halde, bu işi yapan Yunan uyruklu Rumlar dükkânlarını kapatmak zorunda kaldılar[18].

16 Mart -16 Nisan arasında 36 kişi sınır dışı edildi ve yaklaşık 300 kişi 2007 sayılı kanuna göre işini bırakmak zorunda kaldı[19].

Dükkânlarını kapatmak zorunda kalan 11 kişinin İstanbul'daki Yunan Konsolosluğu'na gönderdikleri dilekçelerini sizinle paylaşmak isterim.

"Dört ay evvel, aşağıdaki imzası bulunan 11 kişi henüz sınır dışı edilmemişti ve dükkânı kapatılmıştı [...]Devletin aldığı önlemler yüzünden bulunduğumuz ekonomik vaziyet berbat, açlık nedeniyle ölüm tehdidiyle karşı karşıyayız. Devlete borcumuz olmamasına rağmen mallarımıza el konuldu, evdeki eşyalarımız ekonomik faaliyetlerde bulunan çeşitli mali bürolar tarafından hacz edildi."[20]

İkamet, Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması feshedilmeden evvel, Ağustos ayında, Yunan uyruklu Rumların ekonomik faaliyetleri farklı hukuki yollarla daraltılmıştı (dükkânların kapatılması, çalışma izninin ortadan kaldırılması, vergi politikası, boykotlar, vs.) ve sınır dışı edilmişlerdi. Dolayısıyla, Türkiye'nin bir koz olarak kullandığı İstanbullu Rumlar artık Yunanistan için *şantaj unsuru* olmaktan çıkmıştı.[21]

O dönemin istatistiklerine baktığımızda meslekler açısından Mart- Ağustos (1964) dönemine dair şu bilgilere sahibiz[22]: Bu verilere o dönemde vesika güncellemeyenlerin sayısı dâhil değildir.

"Ulusal Güvenlik" Nedeniyle Sınır Dışı Edilenler(Mart-Ağustos 1964)	
2007 sayılı kanunun kapsamına giren kişiler	262
2007 sayılı kanunun kapsamına girmeyen kişiler	442
Tüccarlar	172
Dükkan sahipleri	118
Sanayi	43
İhracat- İthalat yapanlar	7
Ev Kadınları	12
Papazlar	5
Öğretmenler	3
Öğrenciler	1
Piskopos	1
Kültür ataşesi	1
Cemaat işçisi	1
Toplam(etkilenenler)	1072(2418)

Yukarıdaki tabloda yer alan 1072 kişinin hepsi 'ulusal güvenlik' sebebiyle sınır dışı edilmiştir. Bu tabloda belirtilen tarihler arasında 704 Yunan uyruklu Rum 2007 sayılı kanuna bağlı veya bunun bahanesiyle sınır dışı edilmiştir. Türkiye, başka kanunlarla birlikte, 2007 sayılı kanunu da Yunan uyruklu Rumların her alanda "yasadışı faaliyetlerde" bulunduğunu göstermek için, esnek bir şekilde kullanmış oldu.

SONUÇLAR

2007 sayılı kanunun hedefleri:

-2007 sayılı kanun özel olarak 1964 Ocak-Ağustos arasında yoğun bir biçimde uygulanmış oldu. Eylül ayında İkamet Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması resmi olarak feshedildiğinde,

2007 sayılı kanun nedeniyle, Yunan uyruklu Rumların çalışma hakkı oturma izinleri iptal edilmeden çok daha önce zaten ortadan kaldırılmıştı.

-Türkiye, kendi kamuoyuna basın yoluyla neden İkamet ve Ticaret anlaşmasını feshetmek istediğini hem anlatmış hem de iç hukukuyla bağdaştırmış oldu. Türk toplumunun onayını alabilmek için, Yunan uyruklu Rumlar basın yoluyla ötekileştirildi ve yürütülen kara propaganda sonucunda Türk esnafı Rum esnafının karşısına çıkarıldı.

-Bu kanun, Yunan uyruklu Rumları bir an evvel iş dünyasından çıkararak, yaşam vasıtasından yoksun kıldı ve dolayısıyla sınır dışı edilmeden önce bir kısmının göç etmelerini sağlamış oldu.

- 2007 sayılı kanunun uygulanış şekline bakıldığında, şu anda bile Türkiye’de hakim olan “Rumlar kendiliğinden ülkeyi terk ettiler” söyleminin doğru olmadığını, yukarıda çizdiğimiz bağlamda Rumların “gitmek zorunda bırakıldıklarını”, 2007 sayılı kanunun bu “zorunda bırakma” koşullarını yaratan kanun ve uygulamalardan biri olduğunu görüyoruz.

Görülüyor ki, 1930’larda ve 1964 yılında ‘Türk Vatandaşı’nın haklarını savunmak için uygulanmış olan 2007 sayılı kanun, Türk tebaalı Rumların yurdundan koparılmasına yol açan nedenlerden biridir. En azından ben, bunca yıl sonra Yunanistan’da bir insanın neden yasaklı meslekler üzerine bir sergi açmak ihtiyacı hissettiğini, daha iyi anlamış oldum.

Dipnotlar:

[\[1\]](#) Yunan Dışişleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 74/3 (8465) İstanbul 21 Aralık 1964

[\[2\]](#) Yunan Dışişleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 74/3 (1011) İstanbul 27 Şubat 1965

[\[3\]](#)Yukarıdaki paragrafta bulunan bilgiler: Yunan Dışişleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 74/3

(1011) İstanbul 27 Şubat 1965 ve (8465)İstanbul 21 Aralık 1964

[4] Ayhan Aktar, Varlık Vergisi ve ‘Türkleştirme’ Politikaları İstanbul: İletişim, 2000 s. 121-129

[5] Kanununun 3. Maddesine göre herhangi bir mesleğin eklenilmesi Bakanlar Kurulu tarafından üstleniliyordu ve 1939 ve 1941 tarihlerinde *gözlükçü* ve *eczacı* mesleklerinin artık yabancı uyruklular tarafından icra edilmesi men ediliyordu. Hukukçu Ökçün, 1962 tarihli doktora tezinde bu maddenin yürürlükteki 1961 tarihli anayasanın kapsamına aykırı olduğunu vurgulamaktadır: *bir kanun hükmüne dayansın veya dayanmasın, yabancıların hürriyetlerine, bu arada çalışma hürriyetine, Bakanlar Kurulu kararı ile yapılacak her çeşit sınırlama, Anayasaya aykırı düşecektir.* 1940larda 2007 sayılı kanuna başka bir meslek eklenmemiş olmasına rağmen, yürütülen Türkleştirme politikası esnasında Türk tabalı gayrimüslimler *20 Kur’a* ve *Varlık Vergisi* kapsamında hedef olurken İngiliz bir diplomatına göre ‘ecnebler çapında tek etkilenen nüfus grubu 3000 yunan uyruklu Rumlar olurken aşırı vergi miktarları yatırmak zorunda kaldıklarını iddia ediyor’.

[6] İkamet, Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması 2007 sayılı kanununla bağlantısı var olduğuna iddia edebiliriz. Sözleşmenin 4. Maddesine göre “bununla beraber Yüksek Akit taraftar, kanunlar ve nizamnamelerle, seyyar sanayi, ayak satıcılığını ve münasip göreceklere diğer hırfet ve meslekleri kendi tebaalarına hasredebileceklerdir’ deniliyordu. Bir sene evvel 14 Ocak 1931 tarihinde ve 1/787 esas numaralı ‘İktisat Encümeni mazbatasında ise ‘en ziyade müsaadeye mazhar milletler tanzim edilmiş olan ve diğer devletlerle yapılan emsaline muvafık bulunan bu mukavelenamenin ikamete ait olan kısmında vatandaşlara kanunen hasır ve tahsil edilecek olan sanat ve ticaretlerden Yunan devleti tebaasının istifade edemeyeceklerinin ve mübadil olarak Türkiye’yi terk etmiş olanların tekrar dönüp ikamet veya sanat veya ticaretle iştigal eyleyemeyeceklerinin ayrıca kayıt ve işaret edilmiş olması gibi lüzumlu noktalarının da unutulmamış olduğu görülür” denilerek Yunanistan’dan çalışmak için Türkiye’ye gelecek olanların önü açıkça kesilmektedir. Yüksel Akkaya s. 43

Her ne kadar dönemin Yunan yetkilileri bu kanunun ana hedefinin Yunan uyruklu Rumlar olduğunu vurgulasalar da, 2007 sayılı kanundan dolayı İtalya devleti kendi vatandaşlarını- sayıları az da olsa- İstanbul'dan alarak kendi homojenleştirme programı çerçevesinde Rodos adasına yerleştirecekti.

[7] Kanunun 3. Maddesine göre herhangi bir mesleğin eklenilmesi Bakanlar Kurulu tarafından üstleniliyordu ve 1939 ve 1941 tarihlerinde *gözlükçü* ve *eczacı* mesleklerinin artık yabancı uyruklular tarafından icra edilmesi men ediliyordu.

[8] Bu emirle alakalı özet Yunan Dışişleri Bakanlığı'nın arşivinde bulunmaktadır. 1964 Klasör 74/3 (1011) İstanbul, 27 Şubat 1965

[9] Yunan Dışişleri Bakanlığı 1964 74/3 (8465) İstanbul 21 Aralık 1964

[10] Bu paragraftaki bilgiler Yunanistan Dışişleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1965 53/2-1 klasörden alınmıştır.

[11] Yunan Dışişleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1965 53/2-1 (Δ823-12) İstanbul 16 Temmuz 1963

[12] Yunan Dışişleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 58/11-2 (346) İstanbul 23 Ocak 1964

[13] Yunan Dışişleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 58/11-2 (852) İstanbul 14 Şubat 1964

[14] Yunan Dışişleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 58/11-2 (ΔT8716-51) Atina 4 Nisan 1964

[15] Cumhuriyet 10 Nisan 1964

[16] Akşam 27 Mayıs 1964

[\[17\]](#) Yunan Dışışleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 58/11-1 (2271) İstanbul 17 Nisan 1964

[\[18\]](#) Bu paragraftaki bilgiler: Yunan Dışışleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 59/1-2 İstanbul 13 Kasım 1964

[\[19\]](#) Yunan Dışışleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 58/11-1 Atina 17 Nisan 1964

[\[20\]](#) Yunan Dışışleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 58/12 İstanbul 7 Ağustos 1964

[\[21\]](#) Yunan Dışışleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 58/12 İstanbul 7 Ağustos 1964

[\[22\]](#) Yunan Dışışleri Bakanlığı Tarih Arşivi 1964 59/5 (ΑΠΘ. Ε.Π 7017 Ε/1/1) İstanbul 16 Ekim 1964